

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ**

-----***-----

XÂY DỰNG LÀNG VĂN HOÁ MỚI Ở HUYỆN THÔNG NÔNG, TỈNH CAO BẰNG

Giảng viên hướng dẫn : Th.s Nông Anh Nga.

Sinh viên thực hiện : Nông Thị Luân

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành được khóa luận này, sinh viên đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các thầy giáo, cô giáo, các cơ quan ban ngành huyện Thông Nông và bạn bè cùng lớp. Đặc biệt là sự hướng dẫn tận tình của Th.s Nông Anh Nga.

Xin cảm ơn huyện ủy, UBND huyện Thông Nông, các ban ngành đoàn thể, UBND các xã trong huyện và bà con nhân dân huyện, đặc biệt chân thành cảm ơn Phòng Văn hóa và thông tin huyện đã cung cấp những tài liệu quý giá và thiết thực cho sinh viên.

Nhân đây, sinh viên xin được bày tỏ lòng biết ơn đến các thầy giáo, cô giáo trong khoa Văn hóa dân tộc thiểu số trường Đại học Văn hóa Hà Nội, cùng toàn thể sinh viên lớp Dân tộc 16A đã giúp đỡ sinh viên hoàn thành tốt khóa luận này.

Bài viết của sinh viên tuy đã cố gắng nhưng không thể tránh khỏi nhiều thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý, bổ sung ý kiến của các thầy cô và các bạn để bài viết của sinh viên được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 15 tháng 05 năm 2014

Sinh viên

Nông Thị Luân

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	3
2. Tình hình nghiên cứu đề tài	7
3. Mục đích và nhiệm vụ của đề tài	7
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	8
5. Đóng góp của khóa luận.....	9
6. Phương pháp nghiên cứu.....	9
7. Kết cấu khóa luận.....	9
CHƯƠNG 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ VĂN HÓA LÀNG	11
VÀ LÀNG VĂN HÓA.....	11
1.1. CÁC QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG VÀ NHÀ NƯỚC VỀ XÂY DỰNG LÀNG VĂN HÓA	11
1.2. QUAN NIỆM VỀ VĂN HÓA	13
1.3. QUAN NIỆM VỀ VĂN HÓA LÀNG.....	17
1.3.1. Khái niệm làng	17
1.3.2. Khái niệm Văn hóa làng.....	19
1.4. QUAN NIỆM VỀ LÀNG VĂN HÓA.....	21
1.5. VĂN HÓA LÀNG VỚI VIỆC XÂY DỰNG LÀNG VĂN HÓA HIỆN NAY.....	25
CHƯƠNG 2. CÔNG TÁC XÂY DỰNG LÀNG VĂN HÓA MỚI Ở HUYỆN THÔNG NÔNG, TỈNH CAO BẰNG.....	28
2.1. ĐẶC ĐIỂM TỰ NHIÊN, ĐẶC ĐIỂM KINH TẾ XÃ HỘI Ở HUYỆN THÔNG NÔNG	28
2.1.1. Đặc điểm tự nhiên	28
2.1.2. Đặc điểm đời sống kinh tế xã hội.....	30
2.2. ĐẶC ĐIỂM ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở HUYỆN THÔNG NÔNG.....	34
2.2.1. Đặc điểm dân cư và lịch sử cư trú.....	34
2.2.2. Đặc điểm đời sống văn hóa - xã hội.....	35

2.3. THỰC TRẠNG XÂY DỰNG LÀNG VĂN HÓA MỚI Ở HUYỆN THÔNG NÔNG	41
2.3.1. Vài nét về cuộc vận động xây dựng làng văn hóa mới	41
2.3.2. Mục tiêu của cuộc vận động xây dựng làng văn hóa mới	44
2.3.3. Chủ trương xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông	45
2.3.4. Về tổ chức thực hiện xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông	47
2.3.5. Một số biện pháp thực hiện cuộc vận động xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông.....	51
2.3.6. Những kết quả bước đầu trong cuộc vận động xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông	57
2.3.7. Một số tồn tại trong công tác xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông cần tập trung khắc phục trong thời gian tới.....	68
CHƯƠNG 3. PHƯƠNG HƯỚNG, GIẢI PHÁP NHẪM ĐẨY MẠNH CÔNG TÁC XÂY DỰNG LÀNG VĂN HÓA MỚI Ở HUYỆN THÔNG NÔNG, TỈNH CAO BẰNG	71
3.1. PHƯƠNG HƯỚNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐẨY MẠNH CÔNG TÁC XÂY DỰNG LÀNG VĂN HÓA MỚI Ở HUYỆN THÔNG NÔNG, TỈNH CAO BẰNG	71
3.1.1. Những bài học kinh nghiệm rút ra từ quá trình xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông.....	71
3.1.2. Phương hướng và nhiệm vụ	74
3.1.3. Giải pháp thực hiện	75
3.2. ĐỀ XUẤT VÀ KIẾN NGHỊ.....	76
3.2.1. Kiến nghị.....	76
3.2.2. Đề xuất	78
KẾT LUẬN	80
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	82
PHỤ LỤC	84

LỜI MỞ ĐẦU

Đất nước ta đã và đang bước vào ngưỡng cửa của quá trình hội nhập và giao lưu với các nước trên thế giới trên mọi lĩnh vực: kinh tế, văn hóa, chính trị, xã hội. Nhờ quá trình hội nhập, mở cửa giao lưu với thế giới, đời sống kinh tế của đất nước ta đã có nhiều bước phát triển, đời sống văn hóa cũng phong phú hơn rất nhiều. Tuy nhiên, vấn đề kinh tế phát triển càng mạnh, thì vấn đề gìn giữ và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của đất nước ta càng phải được chú trọng. Có như vậy thì Việt Nam mới có thể tự khẳng định được chính mình trước bạn bè quốc tế. Và từ đó, nước ta sẽ trở thành một nước vừa có nền kinh tế phát triển, vừa có nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

Một trong những nội dung xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc là xây dựng làng văn hóa trong công cuộc đổi mới hiện nay.

Xây dựng làng văn hóa là một cuộc vận động cách mạng nhằm tổ chức mọi tầng lớp nhân dân xây dựng nếp sống văn hóa, phát huy cái tốt đẹp về truyền thống văn hóa làng và tiếp thu cái mới một cách sáng tạo để xây dựng làng văn hóa trong thời kỳ công nghiệp hóa - hiện đại hóa hiện nay với đầy đủ ý nghĩa của nó.

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong chiến lược phát triển của đất nước, vấn đề nông nghiệp - nông thôn - nông dân có vị trí đặc biệt. Các Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI, VII, VIII, IX của Đảng đều xác định quá trình thực hiện công nghiệp hóa, hiện đại hóa (CNH, HĐH) đất nước phụ thuộc rất lớn vào quá trình CNH, HĐH nông nghiệp - nông thôn. Giải quyết tốt vấn đề nông nghiệp - nông thôn và nông dân đã, đang và sẽ là bài toán then chốt tạo tiền đề cơ bản cho chúng

ta thực hiện thắng lợi sự nghiệp CNH, HĐH. Với khoảng 80% dân số sinh sống trên địa bàn nông thôn, các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội quốc gia hay từng khu vực đều phải đặt nông nghiệp - nông thôn như một khu vực kinh tế - xã hội trọng điểm và giữ tiềm năng, có tính quyết định đối với sự phát triển. Trong bối cảnh này, nếu đã giải quyết được tốt các vấn đề về văn hóa ở nông thôn chúng ta sẽ có những tiền đề và điều kiện cơ bản để giải quyết các vấn đề về kinh tế xã - xã hội và văn hóa, bởi phát triển văn hóa vừa là mục tiêu vừa là động lực của việc phát triển kinh tế - xã hội ở từng địa phương, khu vực và cả nước.

Văn hóa phải được gắn kết với quá trình phát triển kinh tế xã hội với quá trình CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn. Hoạt động văn hóa ở nông thôn phải có mục tiêu, nội dung, các biện pháp và bước đi thích hợp để thực sự đóng vai trò là động lực và mục tiêu của sự nghiệp phát triển nông nghiệp - nông thôn. Đây là những vấn đề có tính chiến lược mà nếu giải quyết tốt sẽ là những cơ sở lý luận và thực tiễn quan trọng cho sự phát triển văn hóa, phát triển kinh tế - xã hội ở nước ta nói chung và ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng nói riêng.

Cuộc vận động xây dựng làng văn hóa đã được Đảng, nhà nước và toàn thể nhân dân ta cùng nhau xây dựng từ nhiều năm nay. Ban đầu chỉ là thử nghiệm tại một xã, một huyện hay một tỉnh nhưng từ những điểm sáng ban đầu đó, giờ phong trào xây dựng làng văn hóa đã lan rộng và phát triển mạnh trên khắp cả nước. Dù đã được triển khai và lan rộng trong suốt thời gian tương đối dài, nhưng việc xây dựng làng văn hóa vẫn đang là vấn đề được toàn xã hội quan tâm, đặc biệt là ngành văn hóa thông tin.

Làng - có thể hình dung như một quốc gia thu nhỏ, có đời sống vật chất và tinh thần bền vững. Vì vậy, trong bối cảnh CNH, HĐH đất nước hiện nay, phát huy những giá trị văn hóa làng, kết hợp với những yếu tố hiện đại của

cuộc vận động xây dựng làng văn hóa thực chất là quá trình “tiếp biến văn hóa”, là quy luật vận động tất yếu của văn hóa đương đại trong việc kế thừa và phát huy truyền thống văn hóa dân tộc.

Xây dựng làng văn hóa là sự kế thừa và phát triển làng - xã Việt Nam trong điều kiện mới phù hợp với sự tiến bộ văn hóa xã hội. Làng văn hóa chính là mảnh đất màu mỡ nuôi dưỡng và phát triển các giá trị đạo đức, tình cảm, lối sống của cộng đồng... Và đây cũng là mảnh đất chứa khả năng tiềm tàng trong việc ngăn chặn đẩy lùi những hiện tượng văn hóa tiêu cực đã và đang tác động dữ dội đến mọi mặt của đời sống xã hội và gây ra những thay đổi đáng kể trong giá trị xã hội ở thời điểm hiện tại.

Huyện Thông Nông là một huyện vùng sâu vùng xa, giáp biên giới Trung Quốc, là huyện nghèo, thuộc diện 30A của Chính phủ. Nhân dân chủ yếu sản xuất nông nghiệp, thành phần dân tộc thiểu số là chủ yếu, đó đó vùng cũng có một nền văn hóa rất phong phú và đa dạng. Tuy đời sống còn gặp rất nhiều khó khăn, nhưng mỗi người dân, mỗi gia đình đều luôn cố gắng để nâng cao đời sống văn hóa của mình trên nhiều phương diện như: Sản xuất, ăn mặc, đi lại, ở, các hoạt động văn hóa, các phong tục tập quán của mỗi gia đình, mỗi dòng họ. Vì vậy, việc xây dựng làng văn hóa với những tiêu chí, những quy ước, hương ước cũng đã phần nào đáp ứng được nhu cầu phát triển về lĩnh vực văn hóa của nhân dân để phù hợp với cơ chế tổ chức và quản lý kinh tế xã hội đối với vùng đồng bào miền núi huyện Thông Nông nói riêng và đồng bào nông thôn, miền núi, vùng cao cả nước nói chung.

Làng bản là nơi sinh ra và lớn lên của nhiều thế hệ, nhiều dòng họ của các đồng bào dân tộc thiểu số ở huyện Thông Nông nói riêng và của mọi vùng trên khắp tổ quốc nói chung, làng còn là nguồn cội của những phong tục tập quán, cũng là nơi lưu giữ rất nhiều giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp đã có từ lâu đời của cư dân mỗi vùng.

Đồng thời, việc xây dựng làng văn hóa cũng chính là giải pháp để triển khai thực hiện các Nghị quyết, các đường lối chính sách của Đảng và Nhà nước đề ra về việc xây dựng đời sống mới, đổi mới công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở vùng nông thôn, miền núi, vùng cao nhằm tạo được một môi trường văn hóa phát triển lành mạnh để mỗi người dân, gia đình, dòng họ có điều kiện phát triển kinh tế văn hóa, bảo vệ giữ gìn và phát huy những tinh hoa nét đẹp trong phong tục tập quán của mỗi làng, đồng thời loại bỏ những cái xấu, cái cổ hủ, lạc hậu như: Mê tín dị đoan, rước chè, lô đề, cờ bạc...

Xây dựng làng văn hóa nhằm tạo ra các đơn vị, cơ sở có được đời sống văn hóa tinh thần phong phú và lành mạnh, đáp ứng nhu cầu văn hóa đa dạng và không ngừng tăng lên của đồng bào tại huyện Thông Nông, nâng cao tính tự quản của mỗi làng xã trong toàn huyện trong cuộc vận động xây dựng nếp sống văn minh.

Với những lý do trên và sau một thời gian dài sinh viên đã tìm hiểu thực tế vấn đề xây dựng làng văn hóa ở huyện Thông Nông, sinh viên nhận thấy nghiên cứu vấn đề xây dựng làng văn hóa là hết sức cần thiết trong giai đoạn hiện nay.

Chính vì vậy, sinh viên đã chọn đề tài “***Xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng***” làm đề tài cho khóa luận tốt nghiệp, nhằm nhận diện và phân tích rõ hơn đặc trưng văn hóa làng, đặc sắc văn hóa làng huyện Thông Nông và công cuộc xây dựng làng văn hóa ở Cao Bằng hiện nay.

Với khả năng và sự cố gắng của mình, sinh viên mong muốn và hy vọng sẽ có một cái nhìn khách quan về thực trạng xây dựng làng văn hóa ở huyện mình, để từ đó có được những bài học kinh nghiệm quý báu cho bản thân về công tác xây dựng đời sống văn hóa cơ sở.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở là một mục tiêu của Đảng và nhà nước, là một cuộc cách mạng của toàn dân và cũng là một đề tài được nhiều tổ chức và nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Lý luận và thực tiễn xây dựng làng văn hóa không hoàn toàn mới trên bình diện cả nước. Nhiều công trình đã được công bố với nhiều cách tiếp cận khác nhau về văn hóa làng và xây dựng làng văn hóa như: “Văn hóa làng và làng văn hóa” của GS.TS Nguyễn Duy Quý, PGS.TS Thành Duy và GS Vũ Ngọc Khánh; “Sự biến đổi của làng xã Việt Nam ngày nay” của Tô Duy Hợp... Đặc biệt nhiều sinh viên trường Đại học Văn hóa Hà Nội đã nghiên cứu để làm khóa luận tốt nghiệp. Ví dụ như: Đề tài “Thực trạng phong trào xây dựng làng văn hóa ở huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An” của Lường Thị Lan.

Đề tài “Thực trạng phong trào xây dựng gia đình và làng văn hóa ở huyện Ngân Sơn, tỉnh Bắc Kạn” của Chu Thị Quyên và đề tài của một số sinh viên khác.

Nhưng với huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng thì đây là công trình nghiên cứu đầu tiên về văn hóa làng cũng như công cuộc xây dựng làng văn hóa.

3. Mục đích và nhiệm vụ của đề tài

3.1. Mục đích nghiên cứu:

Góp phần làm sáng tỏ cơ sở lý luận và thực tiễn về văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở, xây dựng làng văn hóa trong xu thế phát triển toàn diện ở nước ta nói chung và ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng nói riêng.

Bước đầu tìm hiểu vấn đề xây dựng làng văn hóa ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng, hiểu được nếp sống và phong tục tập quán của người dân nơi đây.

Tìm hiểu tác động của các yếu tố truyền thống đến việc xây dựng làng văn hóa hiện nay.

Góp phần tạo ra một đơn vị có đời sống văn hóa tinh thần phong phú, lành mạnh đáp ứng nhu cầu văn hóa đa dạng, không ngừng phát triển của người dân và nâng cao tính tự quản của làng, trước cuộc xây dựng nếp sống văn minh, làng văn hóa hiện nay và trong tương lai.

Đề xuất những phương hướng và giải pháp chủ yếu nhằm thúc đẩy công cuộc xây dựng làng văn hóa mới ở Thông Nông, tỉnh Cao Bằng trong bối cảnh CNH, HĐH đất nước.

3.2. Nhiệm vụ của khóa luận:

- Xác định rõ khái niệm *làng, văn hóa làng và làng văn hóa* làm cơ sở lý luận chung cho toàn bộ khóa luận.

- Khảo sát các làng văn hóa ở Thông Nông, tỉnh Cao Bằng, tiến hành phân loại và rút ra những đặc trưng của văn hóa làng và làng văn hóa ở Thông Nông, tỉnh Cao Bằng.

- Đề xuất những phương hướng và giải pháp chủ yếu nhằm đẩy mạnh cuộc vận động xây dựng làng văn hóa ở Thông Nông hiện nay.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Xây dựng làng văn hóa mới là một nội dung lớn trong sự nghiệp chung của Đảng và nhà nước trong bối cảnh hiện nay, do đó có rất nhiều vấn đề mới cần đi sâu nghiên cứu. Tuy nhiên trong khuôn khổ một khóa luận tốt nghiệp của sinh viên năm cuối, sinh viên chỉ tập trung làm rõ những vấn đề lý luận về văn hóa làng và làng văn hóa; phân tích thực trạng xây dựng làng văn hóa ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng và đề xuất các phương hướng, giải pháp chủ yếu để tiếp tục đẩy mạnh việc xây dựng làng văn hóa và đời sống văn hóa cơ sở ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng trong thời kì CNH, HĐH đất nước.

5. Đóng góp của khóa luận

- Hệ thống hóa cơ sở lý luận về văn hóa làng và làng văn hóa
- Tiến hành phân loại và rút ra những đặc trưng cơ bản của văn hóa làng và làng văn hóa ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng.
- Đánh giá thực trạng và đề xuất những giải pháp có tính khả thi, góp phần nâng cao chất lượng hiệu quả của cuộc vận động xây dựng làng văn hóa ở Thông Nông, tỉnh Cao Bằng nói riêng và ở nước ta nói chung.

6. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài được nghiên cứu dựa trên quan điểm chủ nghĩa duy vật biện chứng, chủ nghĩa duy vật lịch sử để có cách nhìn nhận đúng đắn, đánh giá sát thực về phong trào xây dựng làng văn hóa ở huyện Thông Nông.

Ngoài ra sinh viên còn sử dụng một số phương pháp thu thập tài liệu và xử lý tài liệu.

Phương pháp thu thập tài liệu chính là phương pháp khảo sát thực địa bao gồm: quan sát, ghi chép, ghi âm, chụp ảnh. Đồng thời, điền dã tận cơ sở để phỏng vấn trực tiếp, tiếp cận các thôn bản để có những tư liệu, có cơ sở khoa học, có độ tin cậy cao, có sức thuyết phục. Ngoài ra, còn sử dụng các tài liệu, sách, báo...và những đề tài nghiên cứu cùng tên từ các huyện, tỉnh khác để tham khảo và vận dụng.

Phương pháp xử lý tài liệu bao gồm các phương pháp: phân loại, miêu tả hệ thống, phân tích tổng hợp và phương pháp liên ngành dân tộc học, xã hội học, văn hóa học.

7. Kết cấu khóa luận

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận và phụ lục, khóa luận được cấu trúc thành ba chương:

Chương 1: Một số vấn đề về lý luận về văn hóa làng và làng văn hóa mới.

Chương 2: Công tác xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng.

Chương 3: Phương hướng, giải pháp đẩy mạnh công tác xây dựng làng văn hóa mới ở huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh, *Việt Nam văn hóa sử cương*. NXB Thành phố Hồ Chí Minh 1992.
2. Mác - Ăng ghen, NXB Sự thật 1962.
3. Bộ Văn Hóa Thông tin, *Một số vấn đề xây dựng làng văn hoá, ấp văn hóa hiện nay*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội
4. Bộ Văn hóa thông tin, *Sổ tay công tác thông tin*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 1997
5. B.Tylor, *Văn hóa nguyên thủy*, Văn hóa nghệ thuật, Hà Nội 2001.
6. Cục Văn hóa thông tin cơ sở Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, *Hỏi đáp về xây dựng làng văn hóa, gia đình văn hóa, nếp sống văn hóa tổ chức và quản lý lễ hội truyền thống*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 1999
7. Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII, NXB Chính trị Quốc gia
8. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 3. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 1995
9. Học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, *Cộng đồng làng xã Việt Nam hiện nay*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2001
10. Lịch sử Đảng bộ huyện Thông Nông.
11. Hoàng Anh Nhân, *Văn hóa làng và làng văn hóa xứ Thanh*. Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội 1996.
12. Hoàng Phê, *Từ điển Tiếng Việt*, Trung tâm từ điển học Đà Nẵng 1997.
13. Phòng Văn hóa và thông tin huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng. *Báo cáo tổng kết năm 2013*
14. Trần Hữu Tông, *Một số vấn đề xây dựng làng ấp văn hóa hiện nay*. NXB Hà Nội 1997.

15. Hà Văn Tấn, Làng, liên làng và siêu làng – *Mấy suy nghĩ về phương pháp*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội 1989.
16. Ngô Đức Thịnh, *Văn hóa vùng và phân vùng văn hóa ở Việt Nam*. Nxb Khoa học xã hội.
17. UBND huyện Thông Nông, tỉnh Cao Bằng, *Báo cáo tổng kết năm 2013 về phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”*
18. Viện Dân tộc học. Các dân tộc Tày Nùng ở Việt Nam 1992.
19. Trần Quốc Vượng, *Cơ sở văn hóa Việt Nam*. NXB ĐHQG, Hà Nội 1997.
20. Hoàng Vinh, *Một số vấn đề lý luận về văn hóa trong thời kì đổi mới*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 1997.